

הסכם קיבוצי כללי

בדבר הנהגת פנסית זיקנה משלימה (יסוד)¹

בין התאחדות בעלי התעשיה מחלקת העבודה, **מצד אחד** – להלן "ההתאחדות"
לבין הוועה"פ של ההסתדרות הכללית, המחלקה לאיגוד מקצועי –
 המדור לפועלי התעשיה ו"מבטחים" מוסד לביטוח סוציאלי של
 העובדים בע"מ,
מצד שני – להלן "ההסתדרות"

והואיל והצדדים הסכימו להשלמת שלומי יחידיהם לקופת-תגמולים עד כדי 25% מכל צד ובנובי הסכמים שחוק הבטוח הלאומי מתיר כניכויים לתשלום דמי-זיקנה וסאירים, שהם כיום 1.5% מצד המעסיק ו-1% מצד העובד², למטרת הנהגת פנסית זיקנה משלימה (יסוד).

והואיל והוסכם בין הצדדים, כי על העובדים החול חובת פרישה מהעבודה בהניעם לגיל 65 בנבד 60 באשה, או לאחר 10 שנות ותק פנסיוני ולפנסיה מינימום של 40%, לגילים כמוגדר בסעיף 28(ג) בתקנות "מבטחים"⁴.

והואיל והצדדים הסכימו ביניהם להמשיך במו"מ על פנסיה מורחבת או מקיפה⁵ ולרשות מטרה זו יעומרו גם כספי פיצויי-הפיטורים המגיעים לעובדים ובאם לא יגיעו לידי הסכם ביניהם תוך שלוש שנים מיום חתימת הסכם זה, להעביר חלוקי הדעות ביניהם לסיכום בפני ועדה מורכבת משני נציגי כ"א הצדדים ושר העבודה והרווחה. עד להסדר פנסיה מורחבת או מקיפה, יוכל העובד לבחור באחד מאלה: הקנית אחוזה פנסיה נוספים באמצעות פיצויי הפיטורים הנגיעים לו, או קבלתם.

והואיל והוסכם, כי כל האמור בהסכם זה אינו בא להקנות זכויות יתר למבטחים לעומת מבטחים במסגרת תכנית פנסיה מקיפה – כאשר הצדדים יגיעו לידי הסכם על פנסיה מורחבת או מקיפה⁵.

והואיל והוסכם על הקמת ועדה משותפת לצדדים, שתפעל ליד "מבטחים" ומתפקידה לפקח ולכוון את ההשקעות הנוגעות לסכומים שהצטברו למטרת הפנסיה, מהתכרים המאוגדים בה. כעת או שידועו על הצטרפותם בעתיד, כולל המפעלים התעשייתיים שאינם בעלות מוסדות ציבוריים או ממלכתיים, שיצטרפו בתוקף צו הרחבה של הסכם זה, לתכנית הפנסיה.

1 נתמם ביום 22.6.64 (מספרו בפנקס ההסכמים הקיבוציים 1132/64 והורחב בצו ההרחבה שפורסם ב"פ מס' 1292, התשכ"ו, עמ' 2027, ראה בפרק 11.10.2.9 להלן, וראה שם הפסיקה לענין תחולתו – להלן: ההסכם המקורי).

ההסכם תוקן בהסכם הקיבוצי הכללי מיום 22.3.65, בדבר פנסיה לפועלות בתעשיה (מספרו 1168/65 – שהורחב בצו ההרחבה הנ"ל) ההסכם המיוחד לפועלות, בוטל בתוספת מס' 2 שנחתמה ביום 3.9.90 (מספרה 7057/90) ובתוקף מיום חתימתם, וכפי שתוקן בהסכם הקיבוצי הכללי מיום 18.1.89 – תוספת מס' 1 להסכם (מספרו 7016/89) בדבר הגדלת הניכויים וההפרשות. לשבת התיאום של הארגונים הכלכליים חתמה על הסכם זהה ביום 13.2.89 (מספרו 7017/89) בתוקף מיום 1.2.89, ובהתאם לכך יחול ההסכם על כל הארגונים הכלכליים החברים בלשכת התיאום, ראה סעיף 8 בפרק 88-91 בכרך ג' לקובץ ההסכמים הקיבוציים, בתוקף מיום 1.2.89 (להלן – הסכם 89), שהורחב בצו ההרחבה שפורסם ב"פ 3672, התשמ"ט, עמ' 3411, ראה – שם בהערה 8. הנהלת מבטחים בישיבתה מיום 30.8.88 החליטה כי החל מיום 1.4.88, אלא אם כן נקבע מועד אחר בהסכם קיבוצי כללי, ינוכו משכרו של העובד 5.5% והמעסיק ישלם 6%.

3 בהסכם הקיבוצי הכללי מיום 1.7.74, (מספרו בפנקס ההסכמים הקיבוציים 7040/74), נקבע כי "המעסיקים והעובדים יפרישו לקרנות הפנסיה את מלוא ההפרשות מאותו חלק מהשכר העולה על 1500.- ל"י וכפי שהפרישו עד תאריך העלאת התקרה כ"א 11.4.74, על אף העובדה שהתקרה לתשלומים לביטוח לאומי הועלתה".

הסכם זה הורחב בצו הרחבה שפורסם ב"פ 2116, התשל"ה, עמ' 1808, ראה בפרק 11.10.2.9 להלן. מכיון שסכום זה לא עודכן נמחקה זכות הניכוי מתקנות מבטחים, ראה בפרק 11.10.2 להלן.

4 ראה תקנות מבטחים בדבר פנסית זיקנה משלימה (יסוד) בפרק 11.10.2 להלן. וראה לענין זה חוק גיל פרישה שווה לעובדת ולעובד, התשמ"ז-1977, בפרק 11 לעיל.
 על האבחנה בין הסכם פנסיה לבין תקנות קרן פנסיה עומד ביה"ד הארצי לעבודה בדב"ע לו/11-4, אביטן הלן ועוד – אורט ישראל (פד"ע כרך ח', עמ' 292), שתמציתו ניתנת בפרק 11.01 לעיל, הדין בהסדרי הפנסיה והגימלאות ופרשנותם.

5 ראה ההסכם בדבר הנהגת פנסיה מקיפה בתעשיה, בפרק 11.10.01 לעיל, בו נקבעה תחולה בס"ק 2, למעט: מי שלא חל עליו פרק ה' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968 בנוסחו בעת חתימת החסכם, הקובע הוראות בענין תשלום קצבת ילדים.
 על האבחנה בין פנסיה מקיפה לבין פנסית יסוד, ראה דב"ע שם/9-4, הסתדרות הכללית – ארגון עובדי צה"ל ואח' – מדינת ישראל ומבטחים (פד"ע כרך י"ב עמ' 8) כן ראה הטבלה להשוואת זכויות הפנסיה, בפנסית יסוד, פנסיה מקיפה ופנסיה תקציבית בעמ' 119 ואילך לספרו של פרופ' יהודה כהנא, "ביטוח סוציאלי, הסדרי גמל וביטוח חיים בישראל, בהוצאת עתרת – 1980. וראה ספרו של פרופסור מרשל סרנת, "חסכון והשקעה באמצעות קופות גמל בישראל", בהוצאת המכון למחקר כלכלי בישראל על-שם מוריס פאלק-1966.

11.10

לכן הוסכם בין הצדדים לאמור:

1. המבוא להסכם זה מהווה חלק בלתי נפרד ממנו. המבוא
2. (א) להבטחת הזכויות הנובעות מהסכם זה ישלם המעסיק וכן יצכה מהשכר הכולל הרגיל המשתלם לעובדי המפעל ויעביר מידי חודש לקרן הפנסיה של מבטחים בע"מ כדלקמן:
  - (1) על חשבון המעסיק 6%,
  - (2) על חשבון העובד 5.5%.
- (ב) יראו את שכרו הרגיל של העובד ככולל את כל התוספות הקבועות המגיעות לעובד (כגון תוספת מקצועית או מחלקתית) מכה הסכם קיבוצי כללי או מיוחד, להוציא שכר בעד שעות נוספות או פרמיות.
3. (סעיף 3 בדבר פנסיה לפועלות בוטל בהסכם הקיבוצי הכללי מיום 3.9.90). פנסיה לפועלות

6. הנהלת מבטחים בישיבתה מיום 30.8.88 החליטה כי החל מיום 1.4.88, אלא אם כן נקבע מועד אחר בהסכם קיבוצי כללי, ינוכו משכרו של העובד 5.5% והמעסיק ישלם 6%. בהסכם 89 נקבעו הניכויים וההפרשות האמורים, בתוקף 1.1.89, בהתאם לסעיף 8 להסדר הכולל במשק שנחתם ע"י לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים ביום 4.8.88, כפי שתוקן בתוספת מיום 13.2.88, בדבר הגדלת הניכויים וההפרשות לפנסיה מקיפה ופנסית ייסוד ראה בפרק 88/90 בכרך ג' לקובץ ההסכמים הקיבוציים, והגדלת הניכויים וההפרשות תחול על כל הארגונים הכלכליים, בתוקף מיום 1.2.89. בנספח להסדר הכולל הנ"ל (מספרו 7010/89) נקבע כי: "מפעלים אשר התחייבו כלפי עובדיהם בהסכם קיבוצי מיוחד, בהסדר קיבוצי או בחוזה עבודה (להלן: "ההסכם"), לשלם לעובדיהם בין באמצעות הפרשה לקופת גמל או בדרך אחרת, משלמים שהם מעבר לתשלומים המתחייבים מהחוק (חוק פיצויי פיטורים) או מההסכם (פנסיה), יזקפו הצדדים בהסכם מתקן את התוספת של 1% המתחייבת מסעיף 8א' להסכם המסגרת לשנים 90-1988 על חשבון ההתחייבות האמורה לעיל. התערו קשיים ביישום האמור לעיל במפעל - יובא העניין לדיון בועדת המעקב".

בהסכם המקורי נקבע כי החל מיום 1.1.64 שיעור הניכוי וההפרשה - 5%, בנכוי הסכומים שחוק הבטוח הלאומי מתיר כנכויים לתשלום דמי-זיקנה ושאיירים, שהם כיום 1.5% מצד המעסיק + 1% מצד העובד. בפרטי-כל מיום 22.6.64 הוסכם בין הצדדים, כי במקרים מסוימים אפשר יהיה להתחיל בהפרשות לקרן הפנסיה החל ממועד אחר מוסכם.

בהסכם הקיבוצי הכללי מיום 1.7.74, (מספרו בפנקס ההסכמים הקיבוציים 7040/74), נקבע כי "המעסיקים והעובדים יפרישו לקרנות הפנסיה את מלוא התפרשות מאותו חלק מהשכר העולה על 1500.- ל"י וכפי שהפרישו עד תאריך העלאת התקרה ב-1.4.74, על אף העובדה שהתקרה לתשלומים לביטוח לאומי הועלתה".

הסכם זה הורחב בצו ההרחבה שפורסם ב"פ 2116, התשל"ה, עמ' 1808, ראה בפרק 11.10.2.9 להלן, ומכיון שסכום זה לא עודכן נמחקה זכות הניכוי מתקנות מבטחים, ראה בפרק 11.10.2 להלן. זכות הניכוי כאמור בוטלה בהסכם 89 כאמור.

"ביטוח המנהלים" אינו בא במקום הביטוח בקרן הפנסיה, דב"ע נב/40-3, רחל פדידה ואח' - סטיב וייז ומבטחים (טרם פורסם). אולם, נפסק שם כי העובדה שביטוח המנהלים אינו בא במקום הסדר פנסיוני, אין פירושו שהעובד זכאי לשניהם, ראה קטע מפסה"ד הקובע את נוהל התשלומים, בעמ' 8 לפרק 11.01, הדין בביטוח המנהלים.

7. סעיף זה הוחלף בהסכם הקיבוצי הכללי בדבר פנסיה לפועלות בתעשייה, שמספרו בפנקס ההסכמים הקיבוציים 1168/65 והורחב בצו ההרחבה שפורסם ב"פ 1292, התשכ"ו, עמ' 2027, ראה בפרק 11.10.2.9 להלן. בהסכם המקורי בדבר פנסיה לפועלות בתעשייה היה שיעור הניכוי 5% ובו נקבע כי- בתום 2 שנים לעבודתה כג"ל, יגדיל גם המעביד את תשלומיו למבטחים עד ל-5% מהשכר של העובדת הנ"ל בניכוי התשלום לביטוח לאומי (1.5% של המעביד). (במקום 3% לתגמולים שהופרשו לפני כן על פי הסכם עבודה).

בסיפא להסכם נקבע כי-
 א. כל עוד והנהלת המפעל אינה מפרישה לקרן הפנסיה את תשלומיה בהתאם להסכם זה, תשלם היא את הפרשותיה לקופת תגמולין בעבור הפועלות, בהתאם להוראות הסכם העבודה הקיבוצי, כן תנכה הנהלתה משכרן של פועלות אלו תשלומיהן לקופת התגמולין, כל עוד ואינן משתלבות בקרן הפנסיה.
 ב. רכיבי השכר מהם יצכה המעסיק משכרן של הפועלות וכן תשלומיו הוא ל"מבטחים" למטרת הפנסיה יהיו לפי הבודד בהסכם הפנסיה מיום 22.6.64.

סעיף זה בוטל בתוספת מס' 2 להסכם פנסית היסוד מיום 22.6.64, שנחתמה ביום 3.9.90 (מספרה בפנקס 7057/90) ולהלן נוסחו כפי שהיה בתוקף עד 3.9.90:
 3. כל סעיפי ההסכם יחולו גם על העובדות בתעשייה, חוץ לסעיפים המיוחדים המפורטים מטה:
 עובדת אשר הגיעה לגיל גמר השרות הסדיר בצה"ל ועברה במפעל לפחות שנה אחת רצופה, יצכה המעביד משכרה 5.5% לקרן פנסיה.

4. המעסיק ינכה גם מפועל חדש שיתקבל לעבודה 5.5% משכרו הכולל ויחד עם הפרשתו הוא בשיעור 6%, יעביר את הסכומים לקרן הפנסיה של "מבטחים" כנ"ל⁸.
5. עובדים עונתיים ישתלבו בקרן הפנסיה באם ובמידה ויהפכו לעובדים קבועים או לעונתיים קבועים. עובד עונתי משמע - עובד שהודיעו לו מראש כי הוזמן לעבודה לעונה כמוגדר בהסכם קיבוצי. עובד כזה יכלול בביטוח רק אם קודם לכן היה מבוסח, לשם שמירת רציפות ביטוחו.
6. הוראות סעיף 7 של הסכם על העסקת מוגבלים, שנחתם ביום 19.5.61 בין הצדדים להסכם זה, נשארות בתקפן, על אף ההוראות שבהסכם זה⁹.
7. (א) לאחר שהמפעלים ועובדיהם יעבירו את כל כספי התגמולין, הפקדונות, הזכויות והחובות של הקופות האלה לקרן הפנסיה של "מבטחים", תעניק הקרן למבוסחים זכויות פנסיה, בהתאם לתקנותיה ותזכה את המבוסח בעד כל שנת חברות בתגמולין בשנת פנסיה בקרן וזאת עד 31.12.1964, בהסכמת הצדדים גיתן להאריך תקפה זו לגבי מפעלים בודדים.
- (ב) בהתאם לתקנות קרן הפנסיה של "מבטחים" המשלימה מינימום 40% ומקסימום 70%.
- (ג) עובד מבוסח שיגיע לגיל פרישה (65 לגבר ו-60 לאשה) ולזכותו עשר שנות בטוח פנסיוני ויקבל פנסיה מהקרן, יהיה חייב לפרוש מעבודתו¹⁰.
- (ד) שנויים בפסקאות ב' ו-ג' של סעיף זה יוכלו להעשות ע"י "מבטחים" רק לאחר התייעצות עם הצדדים להסכם זה ומבלי לפגוע בזכויותיהם אלה של חברי ההתאחדות.
8. (א) מבוסח שיפרוש מהעבודה ויהיה לעצמאי מבלי שימשיך בבטוח פנסיוני לא יהיה זכאי לקבל את הסכום שהצטבר בקרן מההפרשה של 2% שהפריש והעביר המעסיק לקרן, למטרת הפנסיה שלו¹¹.
- (ב) מבוסח העוזב את מקום עבודתו לפני הגיעו לגיל הפרישה ועובר למקום עבודה אחר, בו קיימת פנסיה אחרת או קופת-ג' - כל הסכומים שהצטברו לזכותו בקרן הפנסיה של "מבטחים" יועברו לזכותו האישית למקום העבודה החדש, לאותה המטרה בלבד¹².

(המשך הערה 7 מהעמ' הקודם)

- עובדת שהייתה כבר חברה בפנסיה במקום עבודתה הקודם או באותו מקום עבודה חזרה הפסקה בעבודתה ולא הוציאה כספה מהקרן, התשלומים לקרן הפנסיה מ"ג הצדדים יתחילו מיר עם חידוש עבודתה.
- עובדת שהייתה בת 25 ומעלה בכניסתה לעבודה, יתחילו תשלומי הצדדים לקרן הפנסיה לאחר תקופת הנסיון, אולם לא לפני תום שלושת החודשים הראשונים לעבודתה (התשלומים לתגמולים לפי הסכם העבודה).
- הגיעה עובדת לגיל הפרישה ותהיה זכאית לפנסיה מוכספת לה ע"י מבטחים בע"מ שעוד הפנסיה לפי שנות חברותה בקרן כולל השנה של תשלומי עצמה בלבד והתשלום המקביל בעד השנה הראשונה יכוסה מתוך הכספים הנזכרים בסעיף 9 של ההסכם.
- עובדת שהייתה מבוסחת בקרן הפנסיה במשך 5 שנים לפחות ופרשה מהעבודה לאחר לידה ומעוניינת להוציא כספה מהקרן תקבל את כל הסכומים שהצטברו לזכותה מתשלומי 2 הצדדים.
- במפעלים שהצטרפו לקרן הפנסיה של מבטחים לפני חתימת הסכם זה, רשאיות הנהלות המפעלים לנהוג כלפי עובדות חדשות בכניסתן לעבודה, לפי סעיפי הסכם זה.
- 8 שיעור הניכוי הוא כמתוקן בהסכם 89, במקום 5% לפי ההסכם המקורי.
- 9 הסכם זה הוחלף בהסכם שנחתם ביום 28.12.66, ראה הוראות סעיף 7 בפרק 994.1 לכרך ג' בקובץ ההסכמים הקיבוציים. בהתאם לכך נקבע בצו ההרחבה בדבר הגדלת פנסית יסוד, שפורסם ב"פ 3672, התשמ"ט, עמ' 3411, כי הוא לא יחול על עובדי "המשקם" בע"מ, ועל עובדים עם מגבלות פיזיות, נפשיות או שכליות המועסקים במפעלים מוגנים שאוצר המדינה משתף באחזקתם.
- 10 ראה לענין זה חוק גיל הפרישה שווה לעובדת ולעובד, התשמ"ז-1987, בפרק 11א לעיל. על חובת הפרישה בגיל הפרישה ראה בפרק 11.01 לעיל.
- ראה סעיף 33א לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"א-1950, בדבר חובת העסקה אחרי גיל הפרישה; ס"ח 748, התשל"ה, עמ' 10, ותקנות משפחות החיילים שנספו במערכה (העסקת עובד מעבר לגיל הפרישה), התשל"ו-1975; ק"ת 3450, התשל"ז, עמ' 708, לפי החוק והתקנות דלעיל, חייב מעביד להמשיך בהעסקת אלמנה או הורה של נספה, הכשיר לעבודה, במשך תקופה שלא תעלה על 5 שנים מיום הגיעם לגיל הפרישה ולא תעבור את יום הגיעו לגיל 70.
- 11 בפרוטוקול שצורף להסכם המקורי נקבע (בסעיף ב') כי במקרים מיוחדים תוכל הנהלת הקרן לשלם למבוסח את כל הסכומים שהצטברו לזכותו ב"מבטחים", למרות ההגבלות שבסעיף.
- 12 בסעיף 2 לפרוטוקול שצורף להסכם המקורי נאמר:
- שאלת הכללת המלים "או לרגל פיטורים" (בסעיף 8 ב) מועברת להכרעתם של ה"ד"ר א. לוי וי. משל.

- פנסית זיקנה משלימה (יסוד) - מבטחים
- (ג) מבוטח כג"ל, העוזב מקום עבודתו לרגל מחלה או תאונה יקבל את כל הסכומים שהצטברו לזכותו ב"מבטחים".
9. הצדדים להסכם זה ידונו על דרכי השמוש בסכומים שהצטברו ושיצטברו מ-2% שהפריש המעסיק להבטחת הפנסיה שהמבוטחים אינם זכאים לקבלם בחזרה בהתאם להסכם זה.
10. הוסכם שלא יחשב המעסיק כמפגר בהעברת הפרשותיו או הפרשת עובדיו ל"מבטחים" כל עוד ולא עבר 42 יום או 21 יום (הכל לפי הענין) מיום תשלום השכר וזאת גם אם בתקנות הקרן נאמר אחרת, וכל עוד לא נשלחה התראה בכתב למעסיק ע"י "מבטחים"¹³.
11. על אף האמור בתקנות הקרן בדבר זכותה של הנהלת "מבטחים" לשלול, במקרים מסויימים, זכויות המבוטח, לא תוכל שלילה כזאת לפגוע בזכויותיו של המעסיק ביחס לעובד זה.
12. עם העברת קופות התגמולים, זכויותיהן וחובותיהן לקרן הפנסיה של "מבטחים" והתחלת ההפרשות לקרן כמזגדר לעיל, יפסיקו המעסיק ועובדיו את הפרשותיהם לקופת התגמולים שהיו נהוגות במפעל בתוקף הסכם קולקטיבי, חוזה עבודה, נהג או פסק בוררות.
13. במידה והמוסד לביטוח לאומי יגדיל את הפרשות בעלי המפעלים לביטוח זיקנה בגלל הגדלת שיעורי קצבת הזיקנה והשאירים, יקחו זאת הצדדים בחשבון בדיון משותף בנושא זה¹⁴.
14. הסכם זה יחול על כל המפעלים שהם חברי התאחדות בעלי-התעשייה ואלה אשר יהיו חברים בהתאחדות זו בזמן ותקפו של הסכם זה.
15. הצדדים הסכימו מראש לפנות לשר העבודה והרווחה ולבקש צו הרחבה של הסכם קיבוצי זה¹⁵.
16. ההסכם הבסיסי ליישוב חילוקי דעות מיום 26.6.57 שבין הצדדים הנ"ל יחייב בשינויים מחוייבי המציאות במקרה של חילוקי דעות שיתעוררו בין הצדדים, בשמם או בשם יחידיהם, על פרוש של סעיף או סעיפים בהסכם זה או פרוש או קביעת זכויותיהם הגובעות מההסכם זה¹⁶.

ולראיה באנו על החתום:

(-)	(-)	(-)
נציגי ההתאחדות	נציגי ההסתדרות	נציגי "מבטחים"
13. ראה לענין מועדי התשלום ופיצויים בשל הלנה סעיף 19 לחוק הגנת השכר, התשי"ח-1958, בפרק 10.3 לכרך א' בקובץ.		
14. בהסכם הקיבוצי הכללי מיום 1.7.74, (מספרו 7040/74), נקבע כי "המעסיקים העובדים יפרישו לקרנת הפנסיה את מלוא ההפרשות מאותו חלק מהשכר העולה על - 1500 ל"י (כפי שהפרישו עד תאריך העלאת התקרה ב-1.4.74), על אף חוזה שהתקרה לתשלומים לביטוח לאומי הועלתה".		
הסכם זה הורחב בצו ההרחבה שפורסם ביי"פ 2116 התשל"ה, עמ' 1808, ראה בפרק 11.10.2.9 להלן. מכיון שסכום זה לא עודכן נמחקה זכות הניכוי מתקנות מבטחים, ראה פרק 11.10.2. זכות הניכוי כאמור בהסכם המקורי, ראה בהערה 6 לעיל, בוטלה בהסכם 89.		
על ניתוס השילוב בין הפנסיה לבין קיצבת הזיקנה של המוסד לביטוח לאומי החליט המרכז לביטוח סוציאלי בוועד הפועל של ההסתדרות, ראה מכתב מנהל המדור לפנסיה למנהלי קרנות הפנסיה של ההסתדרות מס' 142/2/192/מס מיום 15.3.72, לפיו משלמים את מלוא הפנסיה ללא כל ניכוי הקשור בקצבת הביטוח הלאומי, החל מיום 1.4.72.		
על פרישה לפנסיה ופיצויים, ראה דבי"ע לה/29-3, פוטוקר-שטיין - אגד, פד"ע כרך ד', בעמ' 296. וראה פרק 11.02 לעיל הדין בשאלת שילובן של הזכות לפיצויי פיטורים עם ההסדר לתשלום פנסיה - שתי זכויות הנוולדות במועד אחד - מועד הפרישה.		
15. ראה צו ההרחבה בפרק 11.10.2.9 להלן, וראה לענין יישום צו ההרחבה, דבי"ע לה/16-3, זיסו יוזיפוף - יעקב חנוני, פד"ע כרך ז', עמ' 3, בעמ' 8. כן ראה דבי"ע לה/109-3, שבתאי פינר - דפוס ב' אוטנר ומבטחים פד"ע ט' 160, בו נפסק כי מעביד, שמכוח צו הרחבה חייב היה להצטרף לקרן פנסיה ולא עשה כן ולא שילם דמי גמולים בגין עובד - לא מילא את חובתו. אולם משהוכח, כי גם לו היה ממלא חובתו, לא היה בתקופת הביטוח כדי להקנות זכות לפנסיה, בחיובתה קצרה מתקופת האכשרה הדרושה - אין מקום לחייבו בתשלום סכום השווה לגמלה שהוונת, במקום הגמלאות. אית'תשלום דמי גמולים כמתחייב מצו הרחבה ומהסכם קיבוצי שהוונה הפרת חוזה, שגרם לכך שלא הצטברו בקרן סכומים בהם היה עובד זוכה עם פרישתו. מעביד שהפר חוזה כאמור חייב בתשלום פיצוי בגובה הסכומים שחייב היה להעביר לקרן כחלקו הוא בדמי הגמולים, בתוספת ריבית והצמדה, עד למועד פרישת העובד (עמ' 163). ראה בענין ההפרשות והניכויים פרק 11.01 לעיל ובענין צו ההרחבה ופעלו פרק 10.17, לכרך א' בקובץ.		
16. ראה פרק 992.3 בכרך ג' לקובץ ההסכמים הקיבוציים.		

11.10

מהדורת 1990 - עדכון מס' 54